

Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na terenie Miasta Chełm na lata 2019-2023

Spis treści :

Wstęp.....	4
I. Diagnoza.....	6
1. Definicja niepełnosprawności	7
2. Dane liczbowe dotyczące ogólnej liczby osób niepełnosprawnych.....	8
3. Niepełnosprawność a ochrona zdrowia w gospodarstwach domowych.....	9
4. Orzecznictwo osób niepełnosprawnych	10
5. Niepełnosprawność na tle innych problemów społecznych w mieście	12
6. Bezrobotni niepełnosprawni i poszukujący pracy.....	15
7. Potrzeby osób niepełnosprawnych.....	16
Informacje liczbowe dotyczące dzieci uczących się, posiadających orzeczenie o niepełnosprawności.....	18
II. Cel Programu.....	22
III. Cele szczegółowe.....	22
IV. Działania w ramach celów szczegółowych.....	22
1. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym różnorodnych form wsparcia środowiskowego umożliwiającego pełne uczestnictwo w życiu społecznym.....	22
1.1 Działania.....	22
1.2. Oczekiwane rezultaty.....	23
1.3. Wskaźniki osiągnięcia celu	23
2. Rehabilitacja zawodowa i zatrudnianie osób niepełnosprawnych oraz przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych.....	24
2.1. Działania.....	24
2.2. Oczekiwane rezultaty.....	24
2.3. Wskaźniki osiągnięcia celu.....	25
3. Udostępnianie przestrzeni publicznej przez likwidację barier architektonicznych, w tym w obiektach użyteczności publicznej.....	25
3.1. Działania	25
3.2. Oczekiwane rezultaty	26
3.3. Wskaźniki osiągnięcia celu	26
4. Poprawa stanu zdrowia Mieszkańców Miasta	27
4.1. Działania.....	27
4.2. Oczekiwane rezultaty	27
4.3. Wskaźniki osiągnięcia celu.....	27

5. Zapewnienie równych szans osobom niepełnosprawnym w dostępie do kultury, sportu, rekreacji i turystyki.....	27
5.1. Działania	27
5.2. Oczekiwane rezultaty	28
5.3. Wskaźniki osiągnięcia celu.....	28
6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i tworzenie partnerstwa lokalnego na rzecz osób niepełnosprawnych.....	29
6.1. Działania.....	29
6.2. Oczekiwane rezultaty.....	29
6.3. Wskaźniki osiągnięcia celu.....	30
7. Dążenie do wyrównania szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych.....	30
7.1. Działania.....	30
7.2. Oczekiwane rezultaty	31
7.3. Wskaźniki osiągnięcia celu.....	31
8. Zapewnienie dostępu do informacji i usług osobom z niepełnosprawnością.....	32
8.1. Działania.....	32
8.2. Oczekiwane rezultaty	32
8.3. Wskaźniki osiągnięcia celu.....	33
V. Adresaci Programu.....	33
VI. Realizatorzy Programu	33
VII. Finansowanie zadań wynikających z Programu.....	34
VIII. Monitoring Programu.....	34
IX. Podsumowanie.....	34

Wstęp

Zadaniem własnym powiatu, stosownie do art. 35a ust 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2018r., poz. 511 z późn. zm.) jest opracowywanie zgodnych z powiatową strategią rozwiązywania problemów społecznych powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie: rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych. Zadania realizowane są przede wszystkim przez powiatowe centra pomocy rodzinie i powiatowe urzędy pracy. W opracowywaniu i realizacji programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych powiat współpracuje z instytucjami administracji rządowej i samorządowej. Mimo że w ustawie o rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nie wyszczególniono specyficznych zadań dla samorządów gmin, to jednak realizują one zadania na rzecz indywidualnych osób, przede wszystkim zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej.

Działania ujęte w Programie zaplanowano z uwzględnieniem założeń aktów prawa krajowego oraz europejskiego a w szczególności:

1) Karty Praw Osób Niepełnosprawnych z dnia 1 sierpnia 1997 r. (uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej M. P. z 1997 r., Nr 50, poz. 475), w której przyjęto założenie, że osoby z niepełnosprawnościami mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji.

Program nawiązuje do następujących deklaracji Sejmu zawartych w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych:

- a) dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- b) dostęp do wczesnej diagnostyki,
- c) nauka w szkołach wspólnie z pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również korzystanie ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
- d) pomoc psychologiczna, pedagogiczna i inna pomoc specjalistyczna umożliwiająca rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
- e) praca na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystanie z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga – prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
- f) życie w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych,
- g) pełne uczestnictwo w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym,

sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do zainteresowań i potrzeb,

- a) posiadanie samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz konsultowanie z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych.

2) Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z którą „osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają pomocy w zabezpieczeniu egzystencji

3) Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 r. w której zgodnie z art. 25 i 26 Unia Europejska uznaje i szanuje prawo osób niepełnosprawnych do korzystania ze środków mających zapewnić im samodzielność, integrację społeczną i zawodową oraz udział w życiu społecznym.

4) Europejskiej Karty Społecznej, która zawiera normy dotyczące bezpośrednio osób niepełnosprawnych, a w szczególności prawo do szkolenia zawodowego, rehabilitacji oraz readaptacji zawodowej i społecznej, bez względu na przyczynę i rodzaj ich inwalidztwa, prawa do poradnictwa i szkolenia zawodowego.

5) Europejskiej Strategii w sprawie niepełnosprawności 2010-2020, która ma na celu zwiększenie możliwości osób niepełnosprawnych tak, aby mogły one w pełni korzystać ze swoich praw.

6) Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych - przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 13 grudnia 2006 r., która ma przyczynić się do poprawy ich sytuacji, poprzez umożliwienie im rzeczywistego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności, na równi z innymi osobami. Celem konwencji jest popieranie, ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne. Konwencja formułuje podstawowe obowiązki państw, należą do nich:

- a) zobowiązanie do zapewnienia i popierania pełnej realizacji praw człowieka i podstawowych wolności wszystkich osób niepełnosprawnych, bez jakiegokolwiek dyskryminacji,
- b) konsultacje i współpracę z osobami niepełnosprawnymi przy tworzeniu i wdrażaniu ustawodawstwa i polityki na rzecz implementacji postanowień konwencji.

oraz zadań wynikających z ustaw i Programów:

1. ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018r., poz. 511 z późn. zm.),
2. ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018r. poz. 1508 z późn. zm.),
3. Programu „Za życiem”, przyjętego uchwałą nr 10 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia

2016 r. w oparciu o ustawę z dnia 4 listopada 2006 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Program zakłada kompleksowe wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

I. Diagnoza

Diagnozę środowiska osób z niepełnosprawnością na potrzeby niniejszego programu opracowano w oparciu o analizę danych pozyskanych z Wydziału Oświaty Urzędu Miasta Chełm, Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie, Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Chełmie, Powiatowego Urzędu Pracy w Chełmie, badania GUS „Ochrona zdrowia w gospodarstwach domowych w 2016 r.” opublikowanego w 2018 roku, Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku (NSP 2002) oraz „Badania potrzeb osób niepełnosprawnych” (PFRON, 2017).

Dodatkowo, w celu zebrania opinii w zakresie zidentyfikowania potrzeb osób niepełnosprawnych w obszarze barier architektonicznych, komunikacyjnych, technicznych oraz w udziale w życiu kulturalnym, rekreacji, wypoczynku i sporcie Miejska Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych w Chełmie sporządziła i skierowała do osób niepełnosprawnych ankietę. Z uwagi na niewielki zwrot ankiet wyniki trudno uznać za reprezentatywne.

Ponadto Miasto Chełm wzięło udział w projekcie badawczym realizowanym przez Związek Stowarzyszeń Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych, którego celem jest zwiększenie zdolności jednostek administracji publicznej w woj. lubelskim do wdrażania postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych poprzez analizę działań instytucji, sformułowanie rekomendacji dotyczących działań instytucji oraz weryfikację ich wykorzystania. Monitoring przeprowadzany był w ramach projektu pt. „Lubelskie Gwarancje na START - monitoring jednostek administracji publicznej w województwie lubelskim pod kątem dostosowania do postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych” WND-POWR.02.06.00-00-0037/16, współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Badania realizowane są od 1 maja 2017r., zakończenie zaplanowano na dzień 31 stycznia 2019r. Personel Zespołu Monitorującego:

1. Andrzej Juros – ekspert ds. badań i analiz, kierownik Zespołu Monitoringowego,
2. Zofia Brzozowska – ekspert ds. osób niepełnosprawnych,
3. Tomasz Chuszcza – ekspert ds. Monitoringu.

Częściowym wynikiem monitoringu jest „Raport wstępny monitoringu wdrażania postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych w mieście Chełm (powiat grodzki)”. Rekomendacje z w/w Raportu będą przedmiotem działań w ramach Działania 3.

1. Definicja niepełnosprawności

Nie istnieje jedna powszechnie uznana definicja niepełnosprawności. Światowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych (The World Programme of Action for Disabled Persons) oraz Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych (The Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities) podkreślają, iż niepełnosprawność jest problemem społecznym i nie ogranicza się do konkretnej osoby. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) wprowadza następujące pojęcia niepełnosprawności, uwzględniając stan zdrowia człowieka:

- **Niesprawność (impairment)** - każda utrata sprawności lub nieprawidłowość w budowie czy funkcjonowaniu organizmu pod względem psychologicznym, psychofizycznym lub anatomicznym;
- **Niepełnosprawność (disability)** - każde ograniczenie bądź niemożność (wynikające z niesprawności) prowadzenia aktywnego życia w sposób lub zakresie uznawanym za typowe dla człowieka;
- **Ograniczenia w pełnieniu ról społecznych (handicap)** - ułomność określonej osoby wynikająca z niesprawności lub niepełnosprawności, ograniczająca lub uniemożliwiająca pełną realizację roli społecznej odpowiadającej wiekowi, płci oraz zgodnej ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami.

W Polsce najczęściej stosowane są co najmniej dwie definicje dotyczące osób niepełnosprawnych. Pierwsza z nich ujęta jest w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 poz. 511 z późn. zm.) – osobą niepełnosprawną jest osoba, której niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem:

- 1) o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany, lekki),
- 2) o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów,
- 3) o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia.

Natomiast druga, stosowana w statystyce GUS, która obejmuje nie tylko osoby niepełnosprawne prawnie (posiadające orzeczenia o stopniu niepełnosprawności), ale również osoby, które deklarują, że mają ograniczenia w wykonywaniu wybranych czynności – tzw. niepełnosprawność biologiczna.

2. Dane liczbowe dotyczące liczby osób niepełnosprawnych*

Nie sposób ustalić dokładnej liczby osób z niepełnosprawnością w Chełmie. Dostępne źródła podają jedynie szacunkowe wartości. Najbardziej zbliżone wydają się być dane z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2002 roku (NSP 2002). Na podstawie Spisu z 2002 r. ustalono m.in., że w Chełmie było 13134 osób z niepełnosprawnością w wieku 15 lat i więcej (osoby te stanowią 19,8% wszystkich osób mieszkających na terenie gminy w wieku 15 lat i więcej), z czego zdecydowaną większość stanowiły osoby z niepełnosprawnością prawną – 1064 osób (17,4%), niepełnosprawność wyłącznie biologiczną deklarowało 172 osób (2,4%).

Z danych Narodowego Spisu Powszechnego 2011 roku wynika, że liczba ludności ogółem wynosiła 66 362, w tym osoby z niepełnosprawnością prawną powyżej 15 lat stanowiły 13,93%, a osoby z niepełnosprawnością biologiczną powyżej 15 lat - 4,74 % (tabela 1).

Tabela 1. Szacunkowa liczba osób z niepełnosprawnością w powiecie chełmskim i mieście Chełm w 2011 r.

JST	Liczba mieszkańców NSP 2011	Niepełnosprawność biologiczna	Niepełnosprawność prawna	Razem
Powiat chełmski	80 426	3 905	10 628	14532
%	100,0%	4,74%	13,93%	18,67%
Chełm	66362	3146	9247	12393

Z kolei Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 wykazały największe natężenie zjawiska niepełnosprawności w województwie lubelskim. Osoby niepełnosprawne stanowiły 18,6% (407,8 tys. osób) ogółu ludności województwa lubelskiego (w kraju 14,3%). Największe natężenie zjawiska niepełnosprawności wystąpiło w powiecie chełmskim – 254 osoby na 1000 mieszkańców (osoby niepełnosprawne prawnie i biologicznie). Rozmiary zjawiska niepełnosprawności w badaniach spisowych w dużym stopniu odzwierciedlają kondycję społeczeństwa. Zjawisko niepełnosprawności nasila się wraz z wiekiem. Mediana osób niepełnosprawnych w 2002 r. wyniosła 60 lat, przy czym w miastach 57 lat, a na wsi 62 lata. Wśród kobiet mediana była niższa o 5 lat niż u mężczyzn (kobiety 58 lat-mężczyźni 63 lata).

* Źródło: Raport wstępny z monitoringu wdrażania postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych w mieście Chełm.

3. Niepełnosprawność a ochrona zdrowia w gospodarstwach domowych*

Główny Urząd Statystyczny w ogólnopolskim badaniu n.t. *Ochrona zdrowia w gospodarstwach domowych w 2016 r.* opublikowanym w 2018 roku w kwestionariuszach badawczych zadał pytania dotyczące opieki nad niepełnosprawnymi członkami gospodarstwa, którym przysługują świadczenia opiekuńcze i pytania dotyczące wydatków gospodarstwa związanych z tą opieką. W ponad połowie gospodarstw domowych były osoby chore przewlekłe. Niemal w co czwartym gospodarstwie domowym była osoba niepełnosprawna (24,3%), a w 15,1% gospodarstw miały miejsce poważne problemy zdrowotne (w tym również gwałtowne zaostrzenie posiadanej choroby) ich członków w ostatnim kwartale 2016 r.

W 22,1% gospodarstw domowych stwierdzono występowanie osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydane przez Zespół Orzekania o Niepełnosprawności. Niepełnosprawność odnotowano w 55,5% gospodarstw rencistów i 25,6% emerytów. Wskaźniki te pozostały na zbliżonym poziomie w stosunku do 2013 r.

Tabela 2. Gospodarstwa domowe według występowania osób niepełnosprawnych.

Charakterystyka gospodarstwa domowego	Razem	Pracowników		Rolników	Pracujących na rachunek własny	Emerytów	Rencistów	Pozostałe
		na stano- wiskach robotni- czych	na stano- wiskach nierobo- tnicznych					
	w % ogółu gospodarstw danej grupy							
OGÓŁEM	100	100	100	100	100	100	100	100
z osobami niepełnospraw- nymi	22,1	20,3	13	22,7	12,8	25,6	55,5	35,8
bez osób niepełnospraw- nych	77,9	79,7	87	77,3	87,2	74,4	44,5	64,2

Orzeczenie o niepełnosprawności posiadało 5,2% dzieci w wieku poniżej 16 roku życia (4,9% dziewcząt i 5,5% chłopców). Natomiast wśród osób w wieku 16 lat i więcej ograniczoną sprawność w stopniu lekkim - 2,2%, w stopniu umiarkowanym miało 4,6% badanych, a w stopniu znacznym - 3,4%. Najwięcej respondentów ze znacznym stopniem niepełnosprawności to osoby najstarsze, w wieku 80 lat i więcej (11,6%). Większość osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności (90,5%) pozostawała pod opieką lekarską lub pielęgniarską.

Kierując się powyższymi wskaźnikami można założyć, że w Chełmie orzeczenie o niepełnosprawności posiadało w 2016 roku minimum: 586 dzieci w wieku poniżej 16 roku życia (287 dziewcząt i 299 chłopców). Natomiast wśród osób w wieku 16 lat i więcej ograniczoną sprawność w stopniu lekkim – 1211 osób, w stopniu umiarkowanym 1871 osób, w stopniu znacznym – 2532 osoby. Najwięcej osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności to osoby najstarsze, w wieku 80 lat i więcej – były to aż 292 osoby. Większość osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, czyli ponad 2472 pozostawała pod opieką lekarską lub pielęgnarską.

Co czwarta osoba posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym bądź znacznym potrzebowała leczenia w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej w 2016 roku. Z porady lekarza POZ w IV kwartale 2016 roku skorzystało od 55% do 62% posiadających orzeczenie o niepełnosprawności (w zależności od stopnia niepełnosprawności). Natomiast z opieki domowej długoterminowej skorzystało w tym czasie 4,6% osób oceniających swój stan zdrowia jako bardzo zły i 1,5% jako zły, 2,5% osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz 1,3% mających poważne problemy zdrowotne.

Wśród osób starszych oraz z niepełnosprawnością poważnym ograniczeniem w dotarciu do lekarza mogły być trudności z dojazdem. Częściej niż co piąta osoba (20%) z umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności oraz 15% osób w wieku 70 lat i więcej wskazało na trudności z dojazdem do lekarza.

21% osób niepełnosprawnych i oceniających swój stan zdrowia jako zły korzysta z Internetu dla pozyskania informacji o chorobach i sposobach leczenia (...). Osoby te także często korzystały z tego źródła, aby uzyskać informacje na temat zdrowego stylu życia.

**Źródło: Raport wstępny z monitoringu wdrażania postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych w mieście Chełm.*

4. Orzecznictwo osób niepełnosprawnych

W roku 2017 Powiatowy Zespół do Spraw Orzekana o Niepełnosprawności w Chełmie wydał dla mieszkańców miasta: 2765 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla dorosłych i młodzieży w wieku 16 – 18 lat oraz 311 orzeczeń o niepełnosprawności dla dzieci w wieku do 16 roku życia.

Tabela 3. Liczba wydanych orzeczeń z podziałem na poszczególne schorzenia i dysfunkcje

Lp.	Symbol	2015r.			2016r.			2017r.		
		Przed 16 r. ż	Powyżej 16 r. ż.	Suma	Przed 16 r. ż	Powyżej 16 r. ż.	Suma	Przed 16 r. ż	Powyżej 16 r. ż.	Suma
1.	01-U	26	80	106	20	62	82	24	136	160
2.	02-P	14	334	348	33	320	353	26	317	343
3.	03-L	19	105	124	20	119	139	13	127	140
4.	04-O	6	38	44	10	52	62	4	38	42
5.	05-R	67	1280	1347	47	743	790	39	756	795
6.	06-E	30	52	82	25	49	74	23	37	60
7.	07-S	50	601	651	47	472	519	37	507	544
8.	08-T	13	95	108	12	83	95	9	107	116
9.	09-M	11	107	118	13	91	104	7	102	109
10.	10-N	34	512	546	40	481	521	37	436	473
11.	11-I	29	220	249	31	226	257	43	194	237
12.	12-C	41	0	41	52	3	55	49	8	57
Razem		340	3424	3764	350	1277	1627	311	2765	3076

Objaśnienia:

01-U - upośledzenie umysłowe;

02-P - choroby psychiczne;

03-L - zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu;

04-O - choroby narządu wzroku;

05-R - upośledzenie narządu ruchu;

06-E - epilepsja;

07-S - choroby układu oddechowego i krążenia;

08-T - choroby układu pokarmowego;

09-M - choroby układu moczowo-płciowego;

10-N - choroby neurologiczne;

11-I - inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego.

12-C - całościowe zaburzenia rozwojowe.

Wśród dzieci do 16 roku życia najwięcej orzeczeń wydawano z uwagi na: upośledzenie narządu ruchu, choroby układu oddechowego i krążenia, całościowe zaburzenia

rozwojowe oraz inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego. W latach 2015-2017 wzrosła liczba wydanych orzeczeń w związku innymi schorzeniami, w tym: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego.

Na podstawie powyższych statystyk można stwierdzić, że najczęstszymi przyczynami uzyskania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności przez mieszkańców miasta Chełm powyżej 16 roku życia są: upośledzenie narządu ruchu, choroby układu oddechowego i krążenia, choroby neurologiczne oraz upośledzenie narządu wzroku. W latach 2016 - 2017 nastąpił ponad dwukrotny wzrost wydanych orzeczeń niepełnosprawności w związku z upośledzeniem umysłowym, w tych samych latach zaobserwować można było spadek wydanych orzeczeń ze względu na choroby neurologiczne.

5. Niepełnosprawność na tle innych problemów społecznych w mieście

Na podstawie Sprawozdań z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie w Chełmie za lata 2015-2017 oraz oceny zasobów pomocy społecznej miasta Chełm sporządzonej przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie w 2018 roku, można zobrazować przyczyny problemów mieszkańców miasta, z powodu których zgłaszają się o pomoc i wsparcie.

Tabela 4. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie.

L.p.	Problem	Rok 2015		Rok 2016		Rok 2017	
		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	ubóstwo	1 354	3 400	1 264	3 040	1 127	2 525
2.	sieroctwo	0	0	1	1	1	1
3.	bezdomność	71	71	81	81	77	77
4.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	152	720	124	599	89	414
5.	W tym wielodzietność	110	573	91	477	60	309
6.	Bezrobocie	1 125	3 203	1 013	2 767	910	2 381
7.	Niepełnosprawność	917	1 843	930	1 717	859	1 492
8.	Długotrwała lub ciężka choroba	1 134	2 317	1 158	2 193	1 121	1 943
9.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i	485	1 804	411	1 559	398	1 445

	prowadzenia gospodarstwa domowego						
10.	W tym rodziny niepełne	405	1 370	296	967	302	1 073
11.	Rodziny wielodzietne	146	795	130	706	110	590
12.	Przemoc w rodzinie	30	106	26	86	23	77
13.	Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
14.	alkoholizm	90	196	96	170	84	143
15.	narkomania	8	11	5	10	3	3
16.	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	37	93	20	47	33	59
17.	Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0
18.	Zdarzenia losowe	4	6	0	0	0	0
19.	Sytuacja kryzysowa	0	0	1	5	0	0
20.	Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

Powyższe dane wskazują na to, że niepełnosprawność jest czwartym po długotrwałej lub ciężkiej chorobie problemem społecznym dotyczącym 859 rodzin zamieszkujących miasto Chełm (dane z roku 2017). Problemami z którymi najczęściej zgłaszają się rodziny do MOPR w Chełmie są ubóstwo i długotrwała lub ciężka choroba. W 2017 roku ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało ogółem 2 145 rodzin, niepełnosprawność była powodem zwracania się 40,04 % ogółu rodzin ubiegających się o wsparcie z terenu miasta Chełm.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej udzielanych osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom.

Tabela 5. Dane dot. świadczeń pieniężnych udzielonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie.

L. p.	Zasiłek	Rok 2015			Rok 2016			Rok 2017		
		Liczba osób	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń (zł)	Liczba osób	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń (zł)	Liczba osób	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń (zł)
1.	Stały (ogółem)	358	3580	1.471.769	347	3378	1.587.552	327	3104	1.445.460

2.	Zasiłek okresowy w tym z tytułu:	869	4496	1471769	729	3670	1252785	624	3342	1049419
	bezrobocia	817	4124	1.333.409	689	2936	1.179.786	582	3045	976.704
	niepełno- sprawności	53	149	30.048	42	107	28.738	47	156	44.747
	utrzymania świadczeń z innych systemów zabezpie- czenia spo- łecznego	0	0	0	0	0	0	2	4	1.193
3.	Celowy (ogółem)	1241	3499	767928	1061	3654	642902	1029	3897	695412

Z pomocy materialnej tj. finansowej i rzeczowej korzystały osoby niepełnosprawne i ich rodziny w postaci: zasiłków stałych – 327 osób, zasiłków okresowych - 47 osób.

W 2017 r. z pomocy w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczonych w miejscu zamieszkania skorzystało 378 osób: w tym 365 osób skorzystało z usług opiekuńczych, a 20 ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, 7 osób korzystało z dwóch form tj. usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.

W roku 2018 Miasto Chełm na sfinansowanie zadań przewidzianych ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych otrzymało z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych środki w kwocie **2 271 385 zł**. Środki przeznaczono na: dofinansowanie kosztów działania Warsztatów Terapii Zajęciowej (**1 327 680 zł**), realizację pozostałych zadań z zakresu rehabilitacji społecznej (**861 344 zł**) oraz realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej (**82 361 zł**). Każdego roku sporządzana jest informacja z wykorzystania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Ze środków Urzędu Miasta przekazano **194.968 zł**, w tym **47.448,00 zł** na pokrycie kosztów pobytu zwiększonej ilości uczestników o 10 osób od 10.10.2018r. do 31.12.2018r.

6. Bezrobotni niepełnosprawni i poszukujący pracy

W ewidencji Powiatowego Urzędu Prac w Chełmie (PUP) pozostają osoby niepełnosprawne objęte aktywizacją zawodową, w tym osoby o statusie bezrobotnego lub poszukującego pracy nie pozostającego w zatrudnieniu (posiadający uprawnienia rentowe, w tym też do renty szkoleniowej). W 2017r. w rejestrze osób bezrobotnych PUP było 225 osób niepełnosprawnych, co stanowiło 7,9% ogółu osób zarejestrowanych. W odniesieniu do 2016 roku liczba osób niepełnosprawnych z miasta Chełm zmniejszyła się o 47 osób tj. 17,3 %.

Tabela 6. Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy z Miasta Chełm.

Wyszczególnienie	Stan na dzień 31.12.2014r.	Stan na dzień 31.12.2015r.	Stan na dzień 31.12.2016r.	Stan na dzień 31.12.2017r.
	Liczba osób ogółem			
Liczba osób bezrobotnych ogółem	3800	3537	3062	2846
Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych	224	228	205	172
Liczba osób poszukujących pracy niepełnosprawnych	85	68	67	53
Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy	309	296	272	225

Analiza struktury osób niepełnosprawnych z miasta Chełm według stopni niepełnosprawności wskazuje na dominację osób bezrobotnych z lekkim stopniem niepełnosprawności - 76,2 %. Natomiast wśród osób niepełnosprawnych poszukujących pracy przeważają osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności – 64,2 %.

Tabela 7. Bezrobotni i poszukujący pracy według rodzaju niepełnosprawności

Rodzaj niepełnosprawności	Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych 31.12.2017 r.		Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy 31.12.2017 r.	
	Zbiorczo	Chełm	Zbiorczo	Chełm
Upośledzenie umysłowe	1	0	1	1
Choroby psychiczne	41	26	12	7
Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	20	11	5	4
Całościowe zaburzenia rozwojowe	0	0	0	0

Choroby narządu wzroku	18	7	13	7
Upośledzenia narządu ruchu	64	34	12	6
Epilepsja	22	13	1	1
Choroby układu oddechowego i układu krążenia	37	21	5	3
Choroby układu pokarmowego	7	3	0	0
Choroby układu moczowo-płciowego	7	4	1	1
Choroby neurologiczne	61	27	14	10
Inne	39	17	11	7
Nieustalony	14	9	11	6
Ogółem:	331	172	86	53

Analizując strukturę osób niepełnosprawnych według rodzaju niepełnosprawności należy stwierdzić, że wśród bezrobotnych niepełnosprawnych z miasta Chełm dominują osoby z upośledzeniem narządu ruchu, które stanowią 19,8 %, z chorobami neurologicznymi – 15,7 %; oraz z chorobami psychicznymi – 15,1 %. Natomiast wśród niepełnosprawnych poszukujących pracy przeważają osoby z chorobami neurologicznymi – 18,9 %, chorobami psychicznymi oraz narządu wzroku – 13,2 %.

7. Potrzeby osób niepełnosprawnych

Na zlecenie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w okresie od stycznia do kwietnia 2017r. zostało przeprowadzone „Badanie potrzeb osób niepełnosprawnych”. Celem badania było zdiagnozowanie potrzeb osób niepełnosprawnych z punktu widzenia tych osób, a także dostarczenie rekomendacji w zakresie możliwego wsparcia przez PFRON osób niepełnosprawnych w zaspokajaniu ich potrzeb. Badanie miało charakter ogólnopolski i dotyczyło różnych obszarów funkcjonowania: rehabilitacja, edukacja, integracja, praca, komunikacja, informacja oraz mieszkalnictwo.

Najistotniejszą potrzebą zgłaszana przez osoby badane było zapewnienie odpowiedniej sytuacji materialno – bytowej. W czołówce potrzeb znalazły się również: praca, przyrządy ułatwiające funkcjonowanie, zdrowie, rehabilitacja fizyczna oraz przystosowanie mieszkania do indywidualnych potrzeb.

Tabela 8. Potrzeby zgłaszane w poszczególnych obszarach życia osób niepełnosprawnych (wyniki badania)

Badane obszary	Zgłaszane potrzeby
Mieszkalnictwo	Potrzeba samodzielnego mieszkania.

	potrzeba specjalnych udogodnień lub dostosowań mieszkaniowych (łazienka, dostęp do mieszkania, dostosowanie podłogi). potrzeby związane z transportem i przemieszczaniem się (likwidacja barier w miejscu zamieszkania i przestrzeni publicznej). potrzeba dostosowania przestrzeni życiowej do potrzeb związanych z niepełnosprawnością (szczególnie dysfunkcją ruchu i wzroku). potrzeby związane z przyrządami, urządzeniami lub technologiami –urządzenia dnia codziennego pomagające niwelować ograniczenia związane z niepełnosprawnością.
Rehabilitacja	Zwiększenie dostępności usług i możliwości dofinansowania z zakresu rehabilitacji fizycznej.
Integracja	potrzeba prowadzenia akcji promujących, budujących nastawienie społeczne, otwartość społeczną. dofinansowanie różnych form rekreacji. szczególnie osoby z upośledzeniem umysłowym oraz chorujący psychicznie zgłaszają duże zapotrzebowanie na integrację/włączenie.
Komunikacja i informacja	dofinansowanie usługi tłumacza migowego, dofinansowanie sprzętu, urządzeń, technologii. podnoszenie wiedzy wśród osób niepełnosprawnych odnośnie dostępnych możliwości wsparcia, informacje powinny być dostępne w jednym miejscu oraz przekazywane w sposób prosty i widoczny.
Edukacja	Wsparcie finansowe i materialne, pomoc psychologiczna, dostęp do zajęć edukacyjnych, wyrównawczych.
Praca	potrzeba kampanii informacyjnej na temat możliwości zatrudnienia, rozpowszechniania wiedzy na temat zasad wstrzymania renty w przypadku podjęcia pracy zarobkowej oraz konsekwencji prawnych uzyskania orzeczenia o niezdolności do pracy. zapewnienie odpowiednich warunków pracy, przystosowanie stanowiska pracy, nauka pracy na określonym stanowisku, pomoc związana ze zdobyciem zatrudnienia - kursy zawodowe podnoszące kwalifikacje, programy kończące się zatrudnieniem, pomoc w poszukiwaniu pracy lub staże i praktyki zawodowe. działania aktywizujące oraz wspierające aktywność zawodową (zapewnienie opieki dla osób niepełnosprawnych). potrzeba motywacji i zmiany postawy osób niepełnosprawnych i zmiany podejścia do usamodzielniania się osób niepełnosprawnych członków i ich rodzin.

Źródło: opracowanie na podstawie raportu „Badanie potrzeb osób niepełnosprawnych”, PFRON, maj 2017r.

8. Informacje liczbowe dotyczące dzieci uczących się, posiadających orzeczenie o niepełnosprawności

W roku szkolnym 2016/2017 uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogli kształcić się w szkołach ogólnodostępnych na każdym etapie kształcenia. Byli to uczniowie posiadający orzeczenia o upośledzeniu w stopniu lekkim lub umiarkowanym; niedosłyszający lub niesłyszający; niedowidzący lub niewidomi; z autyzmem; niepełnosprawnością ruchową lub inną orzeczoną niepełnosprawnością. Na poziomie szkolnictwa podstawowego w klasach ogólnodostępnych kształciło się 17 uczniów, na poziomie gimnazjum - 6, oraz w szkołach ponadgimnazjalnych – 21 uczniów. (tabele nr 9,10,11).

Tabela 9. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w klasach ogólnodostępnych – zestawienie zbiorcze – publiczne szkoły podstawowe

Rodzaj niepełnosprawności	Liczba uczniów
Uczniowie z więcej niż jedną niepełnosprawnością	2
Uczniowie z upośledzeniem w st. lekkim	2
Uczniowie z upośledzeniem w st. umiarkowanym/znacznym	-
Uczniowie słabo słyszący lub niesłyszający	-
Uczniowie słabo widzący lub niewidomi	4
Uczniowie z autyzmem w tym z zespołem Aspergera	-
Uczniowie z niepełnosprawnością ruchową w tym z afazją	5
Uczniowie niedostosowani społecznie	-
Uczniowie zagrożeni niedostosowaniem społecznym	4
Uczniowie zagrożeni uzależnieniem	-
Uczniowie z zaburzeniami zachowania	-
Uczniowie przewlekłe chorzy	-
Uczniowie z zaburzeniami psychicznymi	-
Razem	17

Źródło: Opracowanie Wydziału Oświaty Urzędu Miasta Chełm

Tabela 10. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w klasach ogólnodostępnych – zestawienie zbiorcze – gimnazja publiczne

Rodzaj niepełnosprawności	Liczba uczniów
Uczniowie z więcej niż jedną niepełnosprawnością	1
Uczniowie z upośledzeniem w st. lekkim	2
Uczniowie z upośledzeniem w st. umiarkowanym/znacznym	-
Uczniowie słabo słyszący lub niesłyszający	-
Uczniowie słabo widzący lub niewidomi	-
Uczniowie z autyzmem w tym z zespołem Aspergera	1
Uczniowie z niepełnosprawnością ruchową w tym z afazją	-
Uczniowie niedostosowani społecznie	-
Uczniowie zagrożeni niedostosowaniem społecznym	2
Uczniowie zagrożeni uzależnieniem	-
Uczniowie z zaburzeniami zachowania	-
Uczniowie przewlekłe chorzy	-

Uczniowie z zaburzeniami psychicznymi	-
Razem	6

Źródło: Opracowanie Wydziału Oświaty Urzędu Miasta Chełm

Tabela nr 11. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w klasach ogólnodostępnych – zestawienie zbiorcze - licea ogólnokształcące, technika i zasadnicze szkoły zawodowe publiczne

Rodzaj niepełnosprawności	Liczba uczniów
Uczniowie z więcej niż jedną niepełnosprawnością	-
Uczniowie z upośledzeniem w st. lekkim	7
Uczniowie z upośledzeniem w st. umiarkowanym/znacznym	-
Uczniowie słabo słyszący lub niesłyszący	2
Uczniowie słabo widzący lub niewidomi	8
Uczniowie z autyzmem w tym z zespołem Aspergera	-
Uczniowie z niepełnosprawnością ruchową w tym z afazją	3
Uczniowie niedostosowani społecznie	-
Uczniowie zagrożeni niedostosowaniem społecznym	1
Uczniowie zagrożeni uzależnieniem	-
Uczniowie z zaburzeniami zachowania	-
Uczniowie przewlekłe chorzy	-
Uczniowie z zaburzeniami psychicznymi	-
Razem	21

Źródło: Opracowanie Wydziału Oświaty Urzędu Miasta Chełm

W roku szkolnym 2016/2017 we wszystkich typach szkół prowadzonych przez Miasto Chełm funkcjonowało 18 oddziałów integracyjnych, w których kształciło się ogółem **70 dzieci** ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym w szkołach podstawowych – **7** oddziałów, do których uczęszczało **24** dzieci z orzeczeniami, **6** oddziałów w gimnazjach, do których uczęszczało **22** dzieci z orzeczeniami oraz **5** oddziałów w szkołach ponadgimnazjalnych z **20** uczniami, którzy posiadają orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Rodzaje niepełnosprawności prezentują tabele nr 12, nr 13 i nr 14.

Tabela nr 12. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w klasach integracyjnych – zestawienie zbiorcze - publiczne szkoły podstawowe

Rodzaj niepełnosprawności	Liczba uczniów
Uczniowie z więcej niż jedną niepełnosprawnością	1
Uczniowie z upośledzeniem w st. lekkim	4
Uczniowie z upośledzeniem w st. umiarkowanym/znacznym	-
Uczniowie słabo słyszący lub niesłyszący	1
Uczniowie słabo widzący lub niewidomi	3
Uczniowie z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	5
Uczniowie z niepełnosprawnością ruchową w tym z afazją	10
Uczniowie niedostosowani społecznie	-
Uczniowie zagrożeni niedostosowaniem społecznym	-
Uczniowie zagrożeni uzależnieniem	-
Uczniowie z zaburzeniami zachowania	-
Uczniowie przewlekłe chorzy	-
Uczniowie z zaburzeniami psychicznymi	-
razem	24

Źródło: Opracowanie Wydziału Oświaty Urzędu Miasta Chełm

Tabela nr 13. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w klasach integracyjnych – zestawienie zbiorcze gimnazja publiczne

Rodzaj niepełnosprawności	Liczba uczniów
Uczniowie z więcej niż jedną niepełnosprawnością	1
Uczniowie z upośledzeniem w st. lekkim	7
Uczniowie z upośledzeniem w st. umiarkowanym/znacznym	2
Uczniowie słabo słyszący lub niesłyszący	2
Uczniowie słabo widzący lub niewidomi	2
Uczniowie z autyzmem w tym z zespołem Aspergera	4
Uczniowie z niepełnosprawnością ruchową w tym z afazją	2
Uczniowie niedostosowani społecznie	-
Uczniowie zagrożeni niedostosowaniem społecznym	2
Uczniowie zagrożeni uzależnieniem	-
Uczniowie z zaburzeniami zachowania	-
Uczniowie przewlekłe chorzy	-
Uczniowie z zaburzeniami psychicznymi	-
Razem	22

Źródło: Opracowanie Wydziału Oświaty Urzędu Miasta Chełm

Tabela nr 14 Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w klasach integracyjnych – zestawienie zbiorcze szkoły ponadgimnazjalne publiczne

Rodzaj niepełnosprawności	Liczba uczniów
Uczniowie z więcej niż jedną niepełnosprawnością	1
Uczniowie z upośledzeniem w st. lekkim	3
Uczniowie z upośledzeniem w st. umiarkowanym/znacznym	-
Uczniowie słabo słyszący lub niesłyszący	4
Uczniowie słabo widzący lub niewidomi	4
Uczniowie z autyzmem w tym z zespołem Aspergera	-
Uczniowie z niepełnosprawnością ruchową w tym z afazją	6
Uczniowie niedostosowani społecznie	-
Uczniowie zagrożeni niedostosowaniem społecznym	2
Uczniowie zagrożeni uzależnieniem	-
Uczniowie z zaburzeniami zachowania	-
Uczniowie przewlekłe chorzy	-
Uczniowie z zaburzeniami psychicznymi	-
Razem	20

Źródło: Opracowanie Wydziału Oświaty Urzędu Miasta Chełm

Ogółem w placówkach niepublicznych na dzień 30 września 2016 r. (wg SIO) kształciło się 347 uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego oraz opinie o wczesnym wspomaganie rozwoju (tabela nr 15).

Tabela 15. Dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego w placówkach niepublicznych

Placówka	nie widomi	słabowidzący	nie słyszący	słabosłyszący	niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim	niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	z niepełnością ruchową, w tym z afazją	z niepełnością słuchową i słyszenia	z niedostojami społecznymi (zaburzenia zachowania)	z orzeczeniem o wczesnym wspomaganiu rozwoju	Ogółem
Językowe Przedszkole Integracyjne "W Kasztanowym Parku"			1		4	3	13	16	8		82	127
Przedszkole Niepubliczne z Oddziałami Integracyjnymi "RAZEM"					5	3	10				12	30
Niepubliczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi "RAZEM"					3	1	3	2	2	4		15
Niepubliczna Szkoła Podstawowa nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi		2		1	4	2	6	12	31	6		64
Niepubliczna Szkoła Podstawowa Nowoczesnych Technologii i Języków Obcych „ARKA		2		1	2		4	2	1			12
Pierwsza Społeczna Szkoła Podstawowa									1			1
Niepubliczna Szkoła Podstawowa dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej „ARKA NASZ DOM"									1			1
Niepubliczne Gimnazjum nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi					1	3	3	1	14	3		25
Niepubliczne Gimnazjum z Oddziałami Integracyjnymi „RAZEM"				1	1	2		1	4			9
Społeczny Ośrodek Rehabilitacji i Edukacji "NADZIEJA"						23						23
Niepubliczne Przedszkole Integracyjne "ARKA"						1					7	8
Niepubliczne Przedszkole Integracyjne "ARKA PRZYSZŁOŚCI"		1		1			3		1		24	30
Zasadnicza Szkoła Zawodowa ZDZ					2							2
OGÓŁEM	0	5	1	4	22	38	42	34	63	13	125	347

Źródło: Opracowanie Wydziału Oświaty Urzędu Miasta Chełm

II. Cel programu

Założeniem Programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie miasta Chełm na lata 2019- 2023 jest tworzenie warunków dla osób niepełnosprawnych do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych i ich rodzin oraz wypracowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie miasta.

III. Cele szczegółowe

1. Zapewnienie kompleksowego i zintegrowanego systemu wspierania osób niepełnosprawnych.
2. Rehabilitacja zawodowa i zatrudnianie osób niepełnosprawnych oraz przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych.
3. Udostępnianie przestrzeni publicznej przez likwidację barier architektonicznych, w tym w obiektach użyteczności publicznej oraz likwidacja barier w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych.
4. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców miasta Chełm.
5. Zapewnienie równych szans osobom niepełnosprawnym w dostępie do kultury, sportu, rekreacji i turystyki.
6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz tworzenie partnerstwa lokalnego na rzecz osób niepełnosprawnych.
7. Dążenie do wyrównania szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych.
8. Zapewnienie dostępu do informacji i usług osobom z niepełnosprawnością

IV. Działania w ramach celów szczegółowych

1. Zapewnienie kompleksowego i zintegrowanego systemu wspierania osób niepełnosprawnych.

1.1 Działania

1.1.1. Realizacja przedsięwzięć i programów finansowanych ze środków PFRON (np. „Aktywny Samorząd”) oraz programów Unii Europejskiej.

- 1.1.2. Wsparcie indywidualne osób z niepełnosprawnością oraz wsparcie funkcjonowania rodzin osób niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania rodziny.
- 1.1.3. Wspieranie funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej.
- 1.1.4. Dostęp do bezpłatnych usług prawnych.
- 1.1.5. Monitorowanie potrzeb osób z niepełnosprawnością w zakresie usług wspierających.

1.2. Oczekiwane rezultaty

- 1.2.1. Pozyskiwanie większej ilości środków przeznaczanych na wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.
- 1.2.2. Przewycięcie izolacji społecznej niepełnosprawnych mieszkańców Chełma, wsparcie rodzin osób z niepełnosprawnością.
- 1.2.3. Rozwijanie umiejętności niezbędnych do wykonywania podstawowych czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, przygotowanie do życia w środowisku społecznym oraz podjęcia w przyszłości pracy zarobkowej.
- 1.2.4. Zwiększenie świadomości o obowiązującym stanie prawnym oraz o przysługujących prawach lub o spoczywających obowiązkach.
- 1.2.5. Poznanie potrzeb osób z niepełnosprawnością w zakresie usług wspierających.

1.3. Wskaźniki osiągnięcia celu

- 1.3.1. Liczba osób korzystających z dofinansowań ze środków PFRON oraz dofinansowań z Unii Europejskiej.
- 1.3.2. Liczba wolontariuszy pracujących z osobami niepełnosprawnymi. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.
- 1.3.3. Liczba osób uczestniczących w Warsztatach Terapii Zajęciowej.
- 1.3.4. Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających z bezpłatnej pomocy prawnej.
- 1.3.5. Liczba osób objętych monitoringiem.

2. Rehabilitacja zawodowa i zatrudnianie osób niepełnosprawnych oraz przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych.

2.1. Działania

2.1.1. Realizacja pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowe dla osób niepełnosprawnych oraz szkolenie i przekwalifikowanie osób uprawnionych.

2.1.2. Kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej.

2.1.3. Promocja i organizacja instrumentów rynku pracy dla osób uprawnionych, w tym doradztwo organizacyjno - prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne.

2.1.4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób.

2.1.5. Współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów.

2.1.6. Współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych.

2.2. Oczekiwane rezultaty

2.2.1. Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.

2.2.2. Podniesienie kwalifikacji bądź przekwalifikowanie osób niepełnosprawnych.

2.2.3. Podnoszenie wiedzy osób niepełnosprawnych nt. prowadzenia działalności gospodarczej lub rolniczej przez osoby niepełnosprawne.

2.3.4. Udzielanie pomocy przy opracowywaniu wniosków i pozyskiwaniu przez organizacje społeczne zewnętrznych środków, dla realizacji ich statutowych celów.

2.3.5. Stwarzanie miejsc pracy dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

2.3.6. Współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów.

2.3.7. Uzupełnianie działań realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób niepełnosprawnych przez organizacje pozarządowe i fundacje działające na rzecz tych osób.

2.3. Wskaźniki osiągnięcia celu

2.3.1. Liczba osób niepełnosprawnych, które znalazły zatrudnienie w ramach działań Powiatowego Urzędu Pracy.

2.3.2. Liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniach.

2.3.3. Liczba osób zgłaszających się do doradców w celu opracowania wniosków.

2.3.4. Liczba skontrolowanych stanowisk pracy, przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

2.3.5. Liczba przedsięwzięć zorganizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób.

3. Udostępnianie przestrzeni publicznej przez likwidację barier architektonicznych, w tym w obiektach użyteczności publicznej oraz likwidacja barier w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych.

3.1. Działania

3.1.1. Likwidacja barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej, planowanie przestrzeni miejskiej uwzględniając zasadę uniwersalnego projektowania.

3.1.2. Likwidacja barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej.

3.1.3. Likwidacja barier technicznych i w komunikowaniu się.

3.1.4. Likwidacja barier transportowych.

- 3.1.5. Rozwój i modernizacja placówek działających na rzecz osób niepełnosprawnych.
- 3.1.6. Monitorowanie potrzeb mieszkańców w zakresie dostępności przestrzeni publicznej
- 3.1.7. Zwiększenie dostępności transportu publicznego.

3.2. Oczekiwane rezultaty

- 3.2.1. Dążenie do zapewnienia przestrzeni publicznej pozbawionej barier architektonicznych.
- 3.2.2. Dążenie do likwidacji barier w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej.
- 3.2.3. Dążenie do likwidacji barier uniemożliwiających lub utrudniających osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji oraz funkcjonowanie społeczne.
- 3.2.4. Zwiększenie mobilności osób z niepełnosprawnością.
- 3.2.5. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do rehabilitacji.
- 3.2.6. Zwiększenie roli osób z niepełnosprawnością w zapewnieniu przestrzeni publicznej pozbawionej barier architektonicznych.
- 3.2.7. Likwidacja barier w transporcie publicznym.

3.3. Wskaźniki osiągnięcia celu

- 3.3.1. Liczba przedsięwzięć inwestycyjnych, remontowych, budowlanych.
- 3.3.2. Liczba zlikwidowanych barier w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej
- 3.3.3. Liczba zlikwidowanych barier technicznych i w komunikowaniu się.
- 3.3.4. Liczba autobusów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych
- 3.3.5. Liczba nowo powstałych/ zmodernizowanych placówek działających na rzecz osób niepełnosprawnych.
- 3.3.6. Liczba uzyskanych informacji od mieszkaniowców miasta dot. potrzeb mieszkańców w zakresie dostępności przestrzeni publicznej.

3.3.7. Ilość nowych autobusów przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Liczba personelu komunikacji miejskiej w zakresie kontaktu i świadczeniu usług dla osób z niepełnosprawnością.

4. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców miasta Chełm.

4.1. Działania

4.1.1. Realizacja programów profilaktycznych dla mieszkańców miasta Chełm, w tym dla osób niepełnosprawnych.

4.1.2. Podejmowanie działań w kierunku wczesnego wykrywania i leczenia chorób.

4.2. Oczekiwane rezultaty

4.2.1. Uczestnictwo osób niepełnosprawnych w programach profilaktycznych skierowanych do mieszkańców miasta Chełm.

4.2.2. Zwiększenie ilości zdiagnozowanych osób.

4.3. Wskaźniki osiągnięcia celu

4.3.1. Liczba osób niepełnosprawnych biorących udział w programach profilaktycznych/ liczba Programów.

5. Zapewnienie równych szans osobom niepełnosprawnym w dostępie do kultury, sportu, rekreacji i turystyki.

5.1. Działania

5.1.1. Organizowanie, promowanie i dofinansowanie integracyjnych imprez kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych.

5.1.2. Wspieranie rozwoju twórczości artystycznej osób niepełnosprawnych przez prezentacje i promowanie.

- 5.1.3. Promowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w Mistrzostwach Polski, Europy, Świata i Igrzyskach Paraolimpijskich.
- 5.1.4. Promowanie poprzez otwarte konkursy ofert, udziału osób niepełnosprawnych w różnego typu zawodach, turniejach i obozach sportowych.
- 5.1.5. Umożliwienie osobom z dysfunkcją wzroku korzystania z zasobów Chełmskiej Biblioteki Publicznej oraz usług kulturalno – artystycznych.

5.2. Oczekiwane rezultaty

- 5.2.1. Zwiększenie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu kulturalnym i artystycznym miasta.
 - 5.2.2. Przedstawianie społeczeństwu zdolności jakie posiadają osoby niepełnosprawne.
 - 5.2.3. Zwiększenie ilości osób niepełnosprawnych z terenu miasta w Mistrzostwach Polski, Europy, Świata i Igrzyskach Paraolimpijskich.
 - 5.2.4. Zwiększenie aktywności fizycznej osób niepełnosprawnych poprzez udział w zawodach, turniejach i obozach sportowych.
 - 5.2.5. Wyrównanie szans w dostępie do materiałów drukowych oraz ułatwienie osobom z dysfunkcją wzroku uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych.
- Stworzenie osobom niepełnosprawnym możliwości korzystania z usług kulturalno - artystycznych oraz poznawania prezentowanych eksponatów dzięki zastosowaniu tłumacza języka pisanego na język migowy oraz nowoczesnych technik manualnych – reliefów.

5.3. Wskaźniki osiągnięcia celu

- 5.3.1. Liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w imprezach kulturalnych, artystycznych i sportowych. Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych z udziałem osób niepełnosprawnych.
- 5.3.2. Liczba zorganizowanych prezentacji prac wykonanych przez osoby niepełnosprawne.
- 5.3.3. Liczba uczestników w Mistrzostwach Polski/Europy/Świata/Igrzyskach Paraolimpijskich.
- 5.3.4. Liczba zorganizowanych zawodów, turniejów i obozów sportowych oraz osób które w nich uczestniczyły.

5.3.5. Liczba osób korzystających z sprzętu komputerowego, będącego w zasobach Chełmskiej Biblioteki Publicznej, dostosowanego do osób z dysfunkcją wzroku. Liczba wypożyczonych czytaków. Liczba placówek, które wdrożyły rozwiązania w zakresie likwidacji barier w dostępie do dóbr kulturalno – artystycznego.

6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz tworzenie partnerstwa lokalnego na rzecz osób niepełnosprawnych.

6.1. Działania

- 6.1.1. Uwzględnienie wśród zadań publicznych zleczanych organizacjom pozarządowym działań na rzecz osób niepełnosprawnych.
- 6.1.2. Prowadzenie i aktualizowanie bazy danych organizacji pozarządowych działających na terenie Miasta Chełm na stronie Urzędu Miasta Chełm.
- 6.1.3. Promowanie działalności organizacji pozarządowych działających dla i na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez umieszczanie informacji na stronie Urzędu Miasta Chełm .
- 6.1.4. Współpraca z Miejską Społeczną Radą do spraw Osób Niepełnosprawnych w obszarze konsultowania aktów prawnych oraz Programów, które mają istotny wpływ na ich życie. Angażowanie osób niepełnosprawnych i reprezentujących ich organizacji w procesy decyzyjne w instytucji.

6.2. Oczekiwane rezultaty

- 6.2.1. Wzrost liczby ofert składanych przez organizacje pozarządowe dotyczących działań na rzecz osób niepełnosprawnych.
- 6.2.2. Poszerzenie wiedzy lokalnej społeczności na temat organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.
- 6.2.3. Zwiększenie uczestnictwa osób z niepełnosprawnością w działalności poszczególnych organizacji.
- 6.2.4. Utrwalenie dobrej praktyki współdziałania samorządnej reprezentacji osób niepełnosprawnych z samorządem lokalnym. Wzrost rangi Miejskiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych przy tworzeniu aktów prawnych i Programów które mają istotny wpływ na ich życie.

6.3. Wskaźniki osiągnięcia celu

6.3.1. Liczba osób biorących udział w poszczególnych działaniach realizowanych przez organizacje pozarządowe.

6.3.2. Liczba osób odwiedzających zakładkę na stronie Urzędu Miasta Chełm, w której znajduje się baza organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

6.3.3. Liczba przedsięwzięć realizowanych przez organizacje pozarządowe w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

6.3.4. Liczba aktów prawnych/Programów/dokumentów opiniowanych/współtworzonych przez Miejską Społeczną Radę ds. Osób Niepełnosprawnych.

7. Dążenie do wyrównania szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych.

7.1. Działania

7.1.1. Diagnoza specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży z terenu miasta Chełm.

7.1.2. Realizacja przedsięwzięć mających na celu zwiększenie wśród uczniów tolerancji oraz kształtowanie i wzmacnianie poczucia własnej wartości dziecka niepełnosprawnego.

7.1.3. Rozwijanie umiejętności społecznych wśród dzieci niepełnosprawnych.

7.1.4. Udzielanie pomocy psychologiczno – pedagogicznej dziecku niepełnosprawnemu.

7.1.5. Włączenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w masową działalność instytucji kulturalnych.

7.1.6. Zapewnienie możliwie optymalnych warunków rozwoju i rehabilitacji oraz poradnictwa psychopedagogicznego.

7.1.7. Uwzględnianie osób niepełnosprawnych w doskonaleniu umiejętności zawodowych.

7.1.8. Wspieranie środowiska rodzinnego osób niepełnosprawnych. Prowadzenie różnorodnych form wsparcia dla rodzin.

7.1.9. Zaangażowanie rodziców w działania na rzecz placówki oświatowo – wychowawczej.

7.1.10. Doskonalenie umiejętności zawodowych osób pracujących z dziećmi i młodzieżą ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

7.1.11. Współpraca między szkołami, organizacjami pozarządowymi, a rodzinami na rzecz edukacji włączającej.

7.2. Oczekiwane rezultaty

7.2.1. Dostosowanie formy edukacji do potrzeb dzieci i młodzieży.

7.2.2. Zwiększenie tolerancji uczniów dla kolegów „sprawnych inaczej”/ Zwiększenie poczucia własnej wartości wśród dzieci niepełnosprawnych.

7.2.3. Przygotowanie dzieci niepełnosprawnych do życia w społeczeństwie.

7.2.4. Zwiększenie ilości grup integracyjnych w przedszkolach oraz klas integracyjnych w szkołach.

7.2.5. Zapewnienie udziału dzieci i młodzieży w działalność instytucji kulturalnych.

7.2.6. Zapewnienie dostępu do rehabilitacji i poradnictwa psychopedagogicznego.

7.2.7. Wzrost ilości dorosłych osób niepełnosprawnych kontynuujących naukę i podwyższających swoje kwalifikacje zawodowe.

7.2.8. Nawiązanie współpracy z rodzicami w celu realizacji działań na rzecz placówki oświatowej – wychowawczej.

7.2.9. Uzupełnienie działań realizowanych przez placówki oświatowe przez organizacje społeczne, fundacje oraz jednostki administracji publicznej.

7.2.10. Podniesienie kwalifikacji i umiejętności osób pracujących z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Zwiększenie świadomości wśród nauczycieli i wychowawców w zakresie potrzeb niepełnosprawnych uczniów.

7.2.11. Wypracowanie stałej współpracy pomiędzy szkołą, organizacjami a rodzicami osób z niepełnosprawnością.

7.3. Wskaźniki osiągnięcia celu

7.3.1. Liczba dzieci objęta nauczaniem indywidualnym.

7.3.2. Ilość przedsięwzięć/programów/ akcji informacyjnych mających na celu zwiększenie wśród uczniów tolerancji oraz kształtowanie i wzmacnianie poczucia własnej wartości dziecka niepełnosprawnego.

7.3.3. Liczba utworzonych klas integracyjnych w szkołach.

7.3.4. Liczba udzielonych porad i konsultacji w zakresie wsparcia psychologicznego

dziecku niepełnosprawnemu

7.3.5. Liczba przedsięwzięć i imprez edukacyjnych w których uczestniczyli uczniowie niepełnosprawni.

7.3.6. Liczba dzieci i młodzieży korzystających z rehabilitacji.

7.3.7. Liczba osób niepełnosprawnych doskonalących umiejętności zawodowe.

7.3.8. Liczba przedsięwzięć zorganizowanych przy współpracy z rodzicami.

7.3.9. Liczba przedsięwzięć zrealizowanych w szkołach przez organizacje społeczne, fundacje oraz jednostki administracji publicznej.

7.3.10. Liczba osób pracujących z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, które podniosły swoje kwalifikacje zawodowe.

7.3.11. Liczba przedsięwzięć zorganizowanych przy współpracy szkoły, organizacji pozarządowych i rodziców.

8. Zapewnienie dostępu do informacji i usług osobom z niepełnosprawnością

8.1. Działania

8.1.1. Zwiększenie dostępności do informacji o zasadach i możliwościach uzyskiwania pomocy przez osoby niepełnosprawne, rozpowszechnianie informacji za pośrednictwem środków masowego przekazu.

8.1.2. Powołanie Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych.

8.1.3. Opracowywanie informacji i ogłoszeń w sposób łatwy do zrozumienia oraz umożliwienie równego dostępu do informacji.

8.1.4. Szkolenie pracowników w zakresie kontaktów z osobami niepełnosprawnymi i wykorzystanie zdobytej wiedzy w praktyce.

8.1.5. Zapewnienie dostępu do informacji dotyczących wyborów i referendów oraz zapewnienie w nich udziału osób z niepełnosprawnością.

8.2. Oczekiwane rezultaty

8.2.1. Zwiększenie dostępności do informacji o zasadach i możliwości uzyskania pomocy przez osoby niepełnosprawne.

8.2.2. Zwiększenie efektywności działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

8.2.3. Zwiększenie samodzielności osób niepełnosprawnych i zapewnienie dostępu do informacji.

8.2.4. Poprawa jakości obsługi osób z niepełnosprawnościami.

8.2.5. Zwiększenie uczestnictwa osób z niepełnosprawnością w wyborach i referendach.

8.3.Wskaźniki osiągnięcia celu

8.3.1. Liczba osób korzystających z doradztwa podczas dodatkowych dyżurów Zespołu do Obsługi PFRON, liczba zamieszczonych informacji dot. możliwości uzyskania pomocy przez osoby niepełnosprawne na stronie Urzędu Miasta Chełm, Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie oraz na portalu społecznościowym.

8.3.2. Liczba zgłoszonych wniosków przez osoby z niepełnosprawnością.

8.3.4. Liczba przeszkolonych osób w zakresie obsługi osób z niepełnosprawnościami.

8.3.5. Ilość osób zgłaszających potrzebę transportu do lokalu wyborczego/ ilość lokali wyborczych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

V. Adresaci Programu

Odbiorcami Programu są osoby niepełnosprawne i ich rodziny zamieszkałe w mieście Chełm oraz instytucje i organizacje pozarządowe zajmujące się problematyką niepełnosprawności w Chełmie.

VI. Realizatorzy Programu

Realizatorami Programu będą m.in.

1. Departamenty, samodzielne wydziały i biura Urzędu Miasta Chełm,
2. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie,
3. Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie,
4. Placówki edukacyjne i oświatowo – wychowawcze,
5. Pomioty wykonujące działalność leczniczą,
6. Organizacje pozarządowe,
7. Miejskie jednostki kultury, rekreacji i sportu,
8. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności,
9. Miejska Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych.

VII. Finansowanie zadań wynikających z Programu

Zadania ujęte w Programie będą finansowane ze:

1. środków budżetu miasta Chełm,
2. środków PFRON,
3. budżet państwa,
4. środki własne organizacji pozarządowych,
5. środków Funduszu Pracy,
6. środków Unii Europejskiej,
7. innych źródeł.

VIII. Monitoring Programu

Nadzór nad realizacją Programu sprawuje Prezydent Miasta Chełm. Podmioty realizujące Program przesyłają informacje o działaniach na rzecz osób niepełnosprawnych podejmowanych w minionym roku. Na podstawie zebranych informacji będzie corocznie przygotowywana „Informacja z realizacji Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych”. Do dnia 30 czerwca każdego roku będzie przedkładana Radzie Miejskiej informacja za rok ubiegły. Umożliwi to sprawdzanie stopnia realizacji poszczególnych zadań.

IX. Podsumowanie

„Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na terenie miasta Chełm w latach 2019- – 2023” jest dokumentem, który określa kierunki działań szeroko rozumianej problematyki osób z niepełnosprawnością w okresie 5 letnim.

Przedmiotowy Program został opracowany na podstawie propozycji przedsięwzięć z: Wydziałów Urzędu Miasta Chełm i podległych im jednostek oraz Miejskiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w Chełmie. Dodatkowo Wydział Spraw Społecznych wystąpił do 88 Przedstawicieli Organizacji Pozarządowych, z prośbą o przesłanie propozycji przedsięwzięć do Programu. W odpowiedzi tylko jedna organizacja przedłożyła przedmiotowe propozycje.

Planowane sposoby zaspokajania potrzeb osób niepełnosprawnych są kontynuacją

istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwości uzupełnia o nowe rozwiązania. Program zakłada wsparcie środowiska osób z niepełnosprawnością w różnych obszarach życia, w tym m.in. społecznego, zawodowego, sportowego, kulturalnego, likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunizowaniu się. Podejmowane działania mają służyć budowaniu świadomości społecznej w zakresie akceptacji, szacunku do osób niepełnosprawnych oraz tolerancji.

Niektóre działania w Programie charakteryzują się dużym stopniem ogólności, ale w oparciu o nie istnieje możliwość tworzenia dodatkowych przedsięwzięć, dotyczących zagadnień ujętych w Programie.

Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnością wymaga współpracy wielu partnerów społecznych, w tym Urzędu Miasta, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, instytucji oświaty, kultury, sportu i turystyki, jednostek służby zdrowia, organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, podmiotów zajmujących się aktywizacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych i ich rehabilitacją, a także samych zainteresowanych.